

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA ȘI ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

O rană aflată.

Mângăere simțim, noi preoțimea de mir, când oameni sus puși în serviciul bisericii, pe lângă afacerile lor își iau timp și se interesează de noi cu inimă caldă și pătrunși de însuflețire. Putem fi mândri și cu încredere putem privi în viitor, când de acolo, deunde se resfrânge lumina apostolatului în toate părțile diecesei, s'a pătruns așa de afund asupra conduitei noastre, încât s'au aflat rane ce subminează vaza și autoritatea noastră pastorală.

Prea cuvioșia Sa Dlui R. Ciorogariu, director seminarial, ne atrage atențiunea și ne pune în vedere unele lucruri de prima ordine, lucruri ce ating vaza, autoritatea și chiar buna stare a preoțimei. Ba, și mai mult, a revelat unele rele, cari până acum se plimbau deschis și la lumina soarelui, fără pic de genare și nepedepsite.

Două chestiuni se pot estrage din espunerile Prea Cuvioșiei Sale, anume: chipul și modul de a ne conserva vaza, autoritatea și respectul oficiului nostru pastoral; apoi, cum să impunem poporului, pentru a nu ne detrage beneficiul de existență: bir, stole.

Cineva trage la îndoială importanța cea mare a acestor chestiuni? Cine dintre noi va rămâne indiferent, când acest cap luminat vine în mijlocul nostru, și ne pune pe masă însași pâinea și sarea și ne zice: eată aici e deslegarea enigmei, ce atât de mult v-a intristat sufletul vostru, și v-a amărit vieța voastră.

Și mai mult. A pus degetul pe rană. A aflat cangrena ce roade cu insistența la nimicirea noastră:

Relaxarea taxelor legale a preoțimei prin candidații la preoție cu ocaziunea alegerilor; arbitragiul ce se exercită de unii preoți cu ocaziunea alegerilor din parochii. Ne-am temut să

atingem aceste corzi, căci zingănitul lor putea să conturbe liniștea multora cari prin atari mijloace s'au ridicat pe ruinele constituționalismului nostru.

Nu socialismul, nici sectarii ori șarlatanii parveniți au putut reci inima poporului, ca să detrage pițina subsistența ce o avem dela el, ci în mare parte noi suntem cauza la toate.

Poporul ține ca fierul la uz și obiceiuri bătrâne și așa și la stolele ce le-a dat preoților săi. Vine parochia în vacanță. Recurenții pentru a ajunge la parochie fac poporului diferite favoruri și relaxări de stole. Ajuns în parochie abia vegetează. Poporul îi detrage tot, judecând, foarte natural, că dacă s'a putut scutura de o parte din stole sau bir, de ce să nu se scuture de tot. Și așa am ajuns la trista realitate, am ajuns că poporul aceea ce ne dă, o consideră ca o milostenie ce s'a obiceiuit a o da și altui cerșitor ordinar.

Nu se oprește însă răul aici. Cangrena cere jertfe, jertfe de suflete. Văzând poporul că noi preoțimea considerăm funcțiunea pastorală ca un mijloc de traiu, ca un deposit de venite, ear pe el ca victima nesățului nostru, nu numai că nu ne dă ce e al nostru, ci își întoarce spatele către noi, părăsește legea și biserica străbună.

Arbitriul ce de multe-ori îl esercităm în constituțiunea noastră bisericească agită poporul în gradul suprem. Cei rămași afară din corporațiunile bisericești, se simțesc atinsi în raportul lor de fii sufletești, lipsiți de părinte și loviți în simțul lor de demnitate, — și în chipul acesta se plămădesc nihilisții bisericii, cari cu furie animalică țintesc a răsturna biserica din temelii lovind fără cruțare în cele mai sfinte ale sale.

Trebue să recunoaștem toți, că noi preoțimea nu suntem însuflețiți de divinitatea apostolatului nostru. Nu ne-am nisuit ca în colegii să ne ficsăm un punct stabil de unde să ne croim

calea de acțiune, plan de muncă și de luptă hotărâtă. Am fost și suntem respirați -- abătuți, — fie-care cu grijile și necazurile sale. Nu ne-am strâns rîndurile, nu ne-am încheșat în scopul de acțiune comună. Ba, din contra, ne clevețim unul pe altul înaintea credincioșilor noștri — cu scopul greșit ca să fim mai populari, mai bine văzuți ca fratele nostru din alta parohie. Poporul, acest tribunal imparțial, neosândește pe amendoi — și astfel singuri ni-am jăfuit ce am avut mai scump: încrederea poporului auctoritatea pastorală, respectul și stima ce trebuie să ni-o susținem reciproc.

»Să nu se lapede preoții unii de alții«, ne zice Preacuvioșia Sa. Să nu se clevețească preoții unii pe alții, cred, că înțelege Preacuvioșia Sa; ear' popularitate să ne câștigăm prin esemplara noastră conduită și nici decât pe ruinele autorității fratelui nostru.

Pururea ne vătăm, că soarta noastră e tristă, că toți ne desconsideră, că clasa inteligenței noastre ne privește peste umăr, nu ne prețuește după valoarea oficiului nostru, — că nimeni nu se îngrijește de îmbunătățirea sorții noastre, că noi suntem espuși la discreșiunea poporului — venitele ni-se împuținează, poporul ne părăsește ducem o viață amară; — dar' nu ne vine aminte că la toate aceste în mare parte noi purtăm vina, că rana ce otrăvește viața noastră este pe corpul nostru.

Nu vaete și lamentări. Chiar rău să trăim, este lucru josnic a lamenta. Nimeni nu ne va ajuta, noi singuri să ne afirmăm și din ale noastre puteri să ne croim soarta.

Valoarea noastră va crește atunci când strînși la olaltă într'un singur mănunchiu ne vom afirma de o corporațiune morală, *deamni, impunătoare de un factor cu menițiunea divină de a fi custozii neadormiți ai legii, limbei și bisericeii străbune* — când ne vom iubi și spriginii unii pe alții, când chiar scăderi de vom observa la unii dintre noi nu le vom divulga ci numai noi de noi prin ducul blândeței le vom îndrepta. Frățeasca noastră înțelegere va impune poporului, va impune străinilor, și chiar acelora ce le plăcea a ne privi peste umăr.

Conferențele noastre preoțești au sfânta datorință a se ocupa cu toată serioșitatea de aceste chestiuni, punându-le la ordinea zilei. Fără încungiur*și fără a privi în fața nimărui au datorința a trage vëlul de pe astfel de fapte și a afla mijloace de îndreptare.

Toți ca un singur om să ne strîngem rîndurile, să ne consultăm în frățească iubire, să depunem jurământ de credință, stimă și iubire reciprocă — și pe acela ce ar cuteza a călca sau a pângări aceasta hotărîre solemnă să-l es-

chidem din sînul nostru ca pe un mișel, dându-l pe mâna judecării.

Să promitem solemn în colegiile noastre, că ne vom împlini conștientios misiunea apostolatului nostru și în casuri de neorientare vom cere sfaturi dela colegiile noastre. Spre acest scop ar fi consult, ca între colegiile tuturor tractelor să se consolideze o comuniune oficială prin înfiintarea unui organ de publicitate,* care să fie proprietatea exclusivă a tuturor preoților din diecesă.

Ori-ce smintă, ori păcat ce-l vom observa la fratele nostru, să-l descoperim fără rezervă în colegii, cu inimă bună, fără ură, fără a batjocori, ci cu gândul de a îndreptă.

Fie-care preot să fie obligat a espune pe larg într'un conspect sistematic în colegiile preoțești, relele și păcatele ce a observat la parohienii săi, — apoi a espune în acel conspect, cauzele și împregiurările ce au dat naștere astor fel de păcate; precum și mijloacele ce a folosit respectivul preot întru stîrpirea lor.

Colegiul va observa că bine a lucrat sau ba și va da directiva ce va crede de acomodată și priincioasă.

Să se aleagă pentru fiecare tract un birou sau o comisiune în frunte cu protopopul, cu menirea de a primi sub absolută discreșiune toate comunicări'e sau informațiunile despre conduita, păcatele singuraticilor preoți, — precum și rapoarte despre păcatele poporului și despre pericolele ce eventual ar amenință singuraticile parohii, — cari după un studiu profund să vină în conferențe cu propuneri concrete.

Fiind amenințată biserica noastră cu așa pericole, ar fi consult ca colegiile preoțești să se întrunească în conferențe de patru ori în fiecare an. Pentru înlesnirea participării să se facă propunere Ven. Consistor ca în preliminariile bisericesti să se inducă anumite sume, ca spese de conferență.

Acestea ar fi, după a mea părere, chestiuni de urgență, ce ar trebui desbătute în conferențele noastre. Dacă ținta noastră nu poate fi alta decât întărirea poporului în credință și alipire către biserica străbună — atunci, procesul de acțiune să-l începem dela noi. Noi să fim buni, activi, zeloși, morali, religioși și numai atunci să ne prindem de marea operă, de a mântui poporul din gura șarlatanilor și parazitilor parveniți, — altcum făcend, însuși poporul ne va zice: »doctore! Vincă-te însuși«. Urma va alege. Fi-vom vrednici de considerațiune sau de dispreț?!

Ilie Moș,
preot.

*) Nu este „Biserica și Școala?“ N. R.

Un memoriu

al lui
Moise Nicoară
de
Sever Secula.

(Urmare dela „Rugarea Românilor“).

Cumcă legea cea creștinească mai nainte de a ajunge alergarea cea universală a neamurilor către sfârșitul veacului al IV-lea în părțile de miază-noapte a împărăției Romanilor, precum și tocma în cetățile cele de scaun în Roma și la Tarigrad, rădăcina sa în Dachia a fi fost înfipt, nici o îndoială nu este, pentru-că privigherile marelui Constantin împăratul și următorilor lui gonit fiind, întunecul păgânătății pretutindena noroadele, încât ținea împărăția Romanilor cu strălucirea învățături lui Hs, se luminase!

Cunoscând Români de mai nainte adevărul cel aducător de fericire, nici cum prin tireneștile munci ale varvarilor la rătăcirea păgânătății nu s'au retras: Apoi deși până au ținut împărăția varvarilor nimica după legea grecească de față nu se slugea nici poate să fie dar tot nimenea nu ne poate tăgădui cumcă acelea celor păzite întru aceste de obște ticăloșie prin private slujbe creștinești ce le făceau Români și alte noroadesupuse pe ascuns nu ar fi domolit obiceiurile varvarilor și n'ar fi dat pricină și ocazie de au trecut și ei în legea creștinească, care din istorie și mormânturi se poate mărturisi!

Intrebe-se întru sine ispititorii istoriilor vechi de aceasta cât le plăce? Adecă ori mai nainte era aplecat Ungurii bisericeii Apusului sau latinești; ori bisericeii Răsăritului sau grecești? Când aceasta puțin se atinge de scopul nostru despre supuși fără numai aceasta alături destul a fi acia socotit, cumcă mai nainte de Sfântul Stefan întâiul al Ungurilor crai slujba legii creștinești cea privată de care mai sus s'au zis în părțile țării ungurești cele dincolo de Tisa și în Ardeal era după obiceiul bisericeii răsăritului având și episcop care în cele duhovnicești erau supuși instrucției (în dreptării) patriarhilor dela Tarigrad, precum acestea numai cu o dovadă dela împărțirea împărăției Romanilor între fiii marelui Constantin împărăția Răsăritului și Apusului se poate mărturisi. De vreme-ce neînțetate certeare mai până la sfârșitul veacului XI-lea între curtea Romei și între curtea Tarigradului de stăpânirea duhovnicească și cu totul încă nesăvârșit ce se atinge despre dogmele credinței între biserica latinească și grecească, care între bisericeii au pricinuit despăgubire sau despicare ce se zice (Șizma) aceasta desunire în veacul al XVI-lea prin soborul dela Trident cu totul desăvârșit s'au întărit ca Curtea dela Roma să aibă iurisdicție adecă stăpânirea sa preste provinciile Răsăritului a împărăției Romanilor.

Dară însăși dijunirea pentru stăpânirea duhovnicească carea mai virtos în Curtea Romei și a Tarigradului au străbătut, ce se atinge de clerul cel mic și de norodul cel creștinesc nu a făcut atâta deschilire câtă azi se vede cu mult mai pe urmă rindul prelaților, a preoțimeii cei înalte numai ce se atinge de clerul cel mai mare a religiei latinești dela scaunul stăpânirii Romaniei intradus, ear mai virtos din temeiurile legii creștinești alegerea episcopilor prin însăși comunitatele, apoi după aceea dela căpeteniile lumești, care în aceasta apostolicească crăime până în ziua de astăzi se face, este așezată!

Adevărat este, cumcă lăcuiitorilor țării ungurești de legea bisericeii Răsăritului mai nainte de vremile acelea în care niamului sârbesc s'au dat privileghe li s'au pus episcopii prin crai apostolicești: și că acea episcopii asemenea priveleghe au avut cu clerul cel mai mare catolicesc, legile țării mărturisesc, fiindcă precum arată articolul al 4-lea anul 1574¹⁾ Rutenii și Români de aceea n'au dat episcopilor catolicești zeciuială, pentru-că aceea și episcopilor și preoților de legea sa o dau, și cumcă aceasta Români din districturile Bereteo-Bistrița și Lanșocii încă la începutul veacului al XVIII-lea așa or lucrat articolul 85—1723²⁾ ne arată că ei episcopului dela Oradie au vrut să dea zeciuială.

Deci ticăloasele timpuri în care după bătaia la Mohaci cu Turcii mai 200 de ani cea mai mare parte a țării ungurești, adecă toate părțile cele dincolo de Tisa și Bănatul sub jugul Turcilor au gemut, sau dela trupul țării ungurești rupt fiind, stăpânirii prinților Ardealului au fost supuse neamul și clerul românesc are de aserie de ce nu or putut avea episcopii de limba și neamul său!

Și aceasta este urgia aceea dela care s'au tras mojiția și neînvețătura neamului și a clerului acestui că au fost numa pe sine însuși legați și ca nește pârâși dela toată amestecarea cu fii cei mai luminați, fiind de abea nește schinte a caracterului omenesc, și a legii creștinești prin povestire cu gura prin întrebuințarea cărților bisericești, ba și de acestea puține sunt or mai putut între sine păstra, cu care de dobitoacele cele necuvântătoare se deschilinesc!

Când clerul, mai marele a sârbilor cu virtutea privileghiilor dela reșoși a preasfințitei Maestate Voastre înainte mergătorii împărați s'au într'armat la anul 1690, mai-inainte de ce Turcii la Zenta în comitatul Bacichi cumplit fiind bătuți sub aripile pajerii toată țara ungurească afară de Bănat și Reghementul Geaichistilor³⁾ au trebuit să o lasă; neamului și clerului românesc atunci spre bucurie au putut fi, că relighia cea de 200 de ani nebăgată în seamă, prin grija și orînduilele acestor mai mari trebuia de nou să se întocmească cultivarea și moralitatea ca și din cenușă să se ridice așa cu celea dinafară insigne (semne) a dirgătorilor bisericești de atâtea veacuri nevăzute mare nădejde făceau;

De vreme-ce clerul cel mai mare al sârbilor rădicându-se în comițiile (Dietă) crăimeii la anul 1792 ținute, să i-se dea dreptul de a avea votul (cuvântul) și scaun în dietă apoi într'acelealalte acestea s'au adus cumcă statornica norocire a societății cetățenești se cuprinde în laolalta norocire a tuturor soțiilor, deci toți aceia împotriva a statorniceii fericiri a patriei lucrează, cari milioane de lăcuiitori de legea aceasta ce prin vre-oare-căți-va numai ca niște mădulari ale sale darurile și facerile de bine a constituției (intocmirea țării) ar putea primi prin aceasta dela îndulcirea facerilor de bine ar vrea să-i desbată de cumva pre aceea cari or putea fi părtași acestor faceri de bine cu aceea mărturia a dragostei și a prețuirei, cu care

¹⁾ §. 2 din acel articol sună astfel:

»A reddendis tamen decimis videntur exempti esse debere, postquam eas ipsi (Rutheni et Valachi) suae religionis episcopis, et sacerdotibus dare soleant.«

²⁾ „Contraversiam inter episcopatus Varadiensem, et in districtus Berettyö, Beszterce, et Lakság residentes valachos, decimam dare recusantes, suae majestati secretissimae humillime repraesentatam; altéfata sua majestas regia, pro juris et justitiae exigentia elementer determinabit.“

³⁾ Regiment sârbesc, din ținutul de jos dintre Dunăre și Tisa, în mare parte catolicești.

și pre toți ceilalți concetățeni, și fii ai patriei după starea sa ei îmbrățișează așadară împotriva acestor ale sale temeuri adecă împotriva statorniciei fericirii a patriei, lucrează clerul cel mare sârbesc că și închizind calea neamului românesc, carele cu trei părți iaste mai mare la număr decât neamul sârbesc, ca să nu poată nici la o treaptă a vreunei dirigătorii a avea ocașie de a străbate!

Iată Românilor și Rutenilor de legea bisericii Răsăritului acelora cari lăcuiesc în părțile țării ungurești dela Miază-noapte către Răsărit augusta moașa Maestatei Voastre, răposata Maria Terezia prin unirea credinții și prin episcopi de neam și de sâmbânța lor mult ajutoriu le-au adus de ar fi fost ca dintru acel însuși timp și preste bisericele eparchii Aradului a Timișorii și a Verșetului chepeteniile legii să fie fost de român, au doară prea milostiva voie ce se atinge de românii acestor eparchii [nu ar fi avut cu mult mai fericite urmări? cu dreptul nu ne indoim!

În toată eparchia Aradului, care după declaratoriumul cel în anul 1777 cu multă îndurare dat cuprinde în sine 14 protopresbiteraturi cu 481 de locuri mame și 126 filiale parochii atatea și biserici toți numai români sunt și de abia se află trei locuri, care ar fi cu sârbi amestecate!

(Va urma)

La chestia glasului Triodului.

(Reflexiuni de G. Ciuhandu).

(Urmare și fine).

IV. Octoihul și Triodul: *Aducerea* lor în legătură, după cele premerse, devine ușoară de rezolvat, dacă adecă recunoaștem rațiunea dogmatică a serviciului învierii, ca unul ce trebuie să se estindă peste cuprinsul întregului an liturgic și o rațiune de ordine, de regularitate practică, alătura de rațiunea dogmatică-etică. Iar precum am văzut, în fața acestor motive nu poate Triodul nici să elideze serviciul învierii, nici a se închide în calea glasului dominant al serviciului învierii; de aceea dînsul — Triodul — se subordonează glasului dominant (cum s'a văzut din temeuriile negative și positive espuse deja) tocmai pentru-că îi lipsește poziția *coordinată* către stadiul Octoihului, care nu îi lipsește de altfel Octoihului față de Penticostar.

Raportul de coordinație a stadiului Octoihului către Penticostar, precum și raportul de subordinație a Triodului către Octoih, le-am văzut deja.

În virtutea deosebirei acesteia:

1), cât pentru fixarea glasului legător între Octoih și Penticostar, aceasta s'a putut face, de oare-ce aici avem a face cu un interval *pentru totdeauna fix* și astfel (și din considerații liturgice și musicale estetice) *s'a putut determina de asemenea pentru totdeauna glasul VIII pentru Dumineca tuturor Sfinților*, socotită ca I după

Rusalii, ear pentru Dumineca următoare (II după Rusalii) glasul I și așa mai departe;

2) iar cât pentru încheierea Triodului cu Octoihul, aici nu se poate determina *apodictic și nestrămutat* glasul Triodului, pentru-că aici avem alte motive: însemnătatea liturgică particularistă a Triodului (închinat unui moment inferior față de Penticostar: nu învierii Domnului din mormânt, ci ridicării omului din păcat, pocăinței); avem, mai departe, la Triod un interval de timp nefixat, lipsește apoi și importanța liturgică deosebită a săptămânilor intercalare nestabile.

Din aceste cauze, acest restimp intercalare și respective Duminecele lui, când sunt, vin să se adaugă la Dumineca a XXXII și respective a se supune ca Dumineci continuative a XXXIII, XXXIV etc., glasului VIII, I, etc., ce le revine dela Dumineca XXXII, care are glasul VII. Și dacă aceasta se admite, precum se și practică în de comun, apoi e prea firesc lucru ca și Triodul, care — cum am văzut — n'are prerogative și nici nu-și aroagă dreptul de a fixa glasul dominant al învierii, să se supună și el însuși acestui glas, pe cum o fac și Duminecele intercalare.

Numai astfel, și adecă *prin mijlocirea seriei neîntrerupte a glasurilor învierii peste întreg anul liturgic, se poate aduce Triodul în consonanță cu unitatea anului liturgic*, de care și Triodul trebuie să țină cont, ca restimp ce face *numai o parte* din aceasta.

Cel puțin de-ar înțelege-o aceasta toți frunzătorii cărților noastre liturgice, toți aceia cari în loc de a-și da seamă — ceea-ce n'o pot ei totdeauna și cu toții — de unitatea organică a serviciului nostru bisericesc, sunt nevoiți a se lega orbis de unele indigitări tipiconale, une-ori necomplete alte-ori condiționate de resoane mai înalte dogmatico-liturgice și estetice ale cultului dumnezeesc.

Mi-ar servi spre mângăere sufletească dacă prin cele espuse aici (cari încă pot să nu fie infalibile) voi contribuî și numai cât de puțin la precisarea glasului Triodului, la înlăturarea unei anomalii din arangiarea serviciului nostru public dumnezeesc.

Fondurile bisericești din Ecica-română.

Parochia noastră din *Ecica-română* a pus temelie unor fonduri bisericești, cari merită a fi luate în seamă de întreaga obște eparchială. Le și înregistrăm cu plăcere, întâiu pentru a îndemna și alte comune parochiale la o activitate în direcțiunea aceasta, și al doilea pentru-ca *literele fundamentale* ale acestor fonduri să servească de modele vrednice de imitat.

Incepem cu »Fondul bisericesc« care prin contribuiri benevole dela credincioși, a crescut în decurs de 2 ani la suma de peste 800 coroane.

I.

Litere fundamentale.

Având în vedere înființarea unui fond bisericesc, cu mențiunea de a crește neconținut în scopul arătat mai jos, comitetul parochial ia următorul conclud:

1. Se decretează și prin acesta e decretată înființarea unui fond inalienabil și neatacabil, care poartă numirea: „Fondul bisericesc.“

2. »Fondul bisericesc« constituie o proprietate inalienabilă a bisericii ortodoxe-române din Ecica, se manipulează și se administrează separat de averea și capitalul disponibil al bisericii noastre, în sensul »Statutului Organic«, de către epitropia și comitetul parochial, sub controla și supraveghierea Sinodului parochial și a Consistorului eparhial.

3. Scopul urmărit prin înființarea acestui fond este:

a) *Susținerea bisericii, a parohiei, a școlii și a altor instituțiuni de cultură și de binefacere.*

b) *Salarisarea preoților, a învățătorilor și a funcționarilor bisericești.*

c) *Ajutorarea credincioșilor neputincioși și a văduvelor sărace.*

4. »Fondul bisericesc« crește neconținut, se fructifică și sporește;

a) din donațiuni și lăsaminte;

b) din contribuiri benevole și

c) din cvote anuale ce sunt a se adauge din venitele bisericii la acest fond. Aceste cvote le stabilește an de an comitetul parochial și le trece în bugetul (preliminarul) bisericesc.

5. »Fondul bisericesc« rămâne pentru toate timpurile intact și neatacabil și numai din venitele sau procentele sale se va întrebuița o parte pentru urmărirea scopului și a mențiunii sale, — ear cealaltă parte se va adauge neconținut la capitalul fondului bisericesc.

6. Până nu va ajunge fondul bisericesc la cifra (la suma) de 10.000 (zece mii) coroane, nici o cheltuială nu se permite din venitele și procentele sale — abstragând cheltuielile de manipulațiune. — Ajuns odată la cifra indicată, organele administrative ale parohiei noastre vor pute decide asupra scopului și mențiunii sale, în sensul punctului 3, litera a) ori b) ori c).

7. Aceste litere fundamentale trecând prin Sinodul parochial, intră în vigoare și »fondul bisericesc« se decretează de înactivat îndată după aprobarea lor și din partea Consistorului eparhial, și se redactează în două exemplare ori-

ginale: unul pentru arhiva parochială, ear cealalt pentru arhiva Consistorului eparhial.

Dat în Ecica, din ședința comitetului parochial, ținută la 15/28 Martie 1901.

Valerie Magdu,
președinte.

Toma Ghilăzan,
notar.

Traian Ursulescu,
notar.

(Urmează subscrierea celorlalți membri).

(Va urma.)

CRONICA.

* *Curs de viticultură pentru învățători.*

Ministrul de agricultură ungar a dispus și pentru anul curent ținerea unui curs de patru săptămâni de viticultură (cultura viței). Prima parte a cursului se va ținea în zilele de 25 Aprilie — 8 Maiu a. c., a doua parte toamna din 3 — 16 Octomvrie. În acest curs vor fi primiți exclusiv învățătorii de la școlile de stat, școlile comunale și confesionale. Învățătorii admiși la acest curs, primesc un ajutor de 120 cor. Petițiunile au să fie înaintate până la 1 Aprilie n. prin inspectoratul reg. școlar, inspectoratului de viticultură.

* *O nouă lege în România.* Ministerul instrucțiunii publice a intervenit pe lângă ministerul domeniilor, ca să propună parlamentului o lege în sensul, ca învățătorii și preoții să fie autorizați a cumpăra loturi de pământ din moșiile statului.

* *Un proces pierdut.* Grănițerii din Vestem au pierdut zilele aceste la curia regească un proces purtat cu Universitatea săsească pentru munții hotarnici cu țeara românească, adjudecându-se dreptul asupra lemnului Universității săsești.

Vorba prea sinceră a deputatului Copony „să ne aliem cu Ungurii că ne înghit Românii“, deci bateți fierul până e cald, sau românește „când ești ciocan dă, veni-va vremea să fiți nicovală, și atunci vom da noi“.

Cei de la Universitate speră să câștige acum și pășunatul, după cum e informată „Kronstaedter Zeitung“.

Grănițerii, cari au apărat patria, vor lua deci bețul și traista, ca să aibă școlile săsești, și altcum îmbuibate, nou isvor de venit.

(Tel. Rom.)

* *Un nou bursier al soc. p. fond de teatru român.* Comitetul societății pentru fond de teatru român a decis în ședința sa din 7 l. c. n. ținută la Brașov sub presiunea d-lui Iosif Vulcan, acordarea unui ajutor de 400 cor. d-lui George Stoica, absolvent al școlii com. sup. din Brașov, pentru a se putea înscrie la conservatorul din București (secția declamatorică) pe lunile Martie—Iulie v. a. c. Pe lângă d-l Zaharie Bârsan, care petrece actualmente în Berlin, spre a se perfecționa în arta dramatică, avem acum în persoana d-lui Stoica pe al doilea bursier al societății, căruia îi dorim mult succes în frumoasa sa chemare.

* *Studentii noștri*, din Budapesta au luat frumoasa hotărâre să facă o excursiune în provincie. Astfel s'au întrunit în zilele trecute câți-va și au constituit un cor și orchestră și vor face prima excursiune în comuna Ghioroc din comitatul Aradului, unde au fost invitați ca să-și dea concursul la petrecerea ce se va aranja a doua zi de Paști. Se vor produce acolo cu piese de cor, orchestră, solo, etc. Felicităm pornirea bravilor noștri tineri și dorim ca astfel de excursiuni să întreprindă cât se poate de multe în mijlocul poporului nostru, pentru-că pot face mult pentru deșteptarea lui culturală. Acești tineri sunt următorii: Seb. Stanca, St. Bărbucean, Leon Domide, Is. Linția, Oct. Goga, G. Tulbure, Aug. Monța, T. Jarca, P. Nistor, A. Jorga, D. Vasu, Const. Nedelcu, I. Șepețan, I. Muntean, V. Voina, I. Lupșa.

* *Primirea elevilor surdo-muți*. Pentru anul școlar 1904/5 se vor primi noi elevi în clasa I. a școlii de surdo-muți din Arad. În rîndul întâi vor fi primiți și împărțâșiți de ajutor copii din comitatele Arad, Bichiș, Bihor și Cenad. Cererile de primire să se înainteze până la 15 Aprilie n. Informațiuni mai amănunțite se dau la direcțiunea institutului de surdo-muți din Arad.

* *Sinod archidieceșan în Blaj*. O dorință a clerului unit din archidieceșana de Alba-Iulia și Făgăraș era: să se convoace un Sinod archidieceșan, în care să se ia la desbaterea dotațiunea clerului, și să se aducă hotărâri pentru a îndrepta unele lucruri nedrepte și nepotrivite cu demnitatea clerului, în privința împărțirii ajutorului și altele mai multe. I. P. S. Sa mitropolitul Victor Mihalyi de Apșa prin circularul Nr. 1631 adresat clerului archidieceșan-unit, convoacă acel Sinod mult dorit. Circularul este mai lung și conține momente importante, cari recapitulează cestiunea dotațiunii. Relevăm câte-va pasaje:

„Soartea ven. Cler — zice circularul — atărnă, după felurite și comprobate legături, de bunăstarea poporului nostru: simțim cu toții primejdia, căreia este espusă biserica, îndată-ce aceste legături slăbesc, — vai de clerul nostru, dacă acele legături vor fi rupte și nereparabilă îi este soartea, dacă poporul i-se împărăștie, ori se lapadă de biserică. . . Suntem datori a căuta în strimtoarea de acum, oare aieva și din cătrău vine o primejdie ca aceasta, și a ne trage bine seama nu cumva în butul așezămintelor salutare, de cari nu fără temei se laudă veacul în care trăim, viitorul înduios, care ne amenință, în oare-care parte se poate imputa și purtărilor noastre? . . . De aceea cumpănind Noi aceste toate și alte îndemnuri grave, de cari nu este acum a grăi, ajunserăm la bunăînțelegere cu ven. nostru Consistor archiepiscopesc, că în primăvara ce ne stă înainte, să chemăm ven. Cler al archidieceșei de Alba-Iulia și Făgăraș la Sinod archidieceșan, pe care în tenoarea acestei litere îl și convocăm aci, la reședința mitropolitană în Blaj, pe Marți după Duminică Samarineniei, care zi cade în 10 Maiu (27 Apr.) 1904“.

Circulara ordonă a se alege în Sinoadele protopopești de primăvară câte un reprezentant din sinul clerului, care împreună cu protopopul să participe la Sinod. Tot-odată se ordonă protopopilor a trimite rapoarte despre starea materială și morală a tractelor lor, cari vor servi ca substrat la debaterile sinodului. Peste tot acest Sinod se va ocupa cu numeroase afaceri bisericesti ale bisericei surori și promite a îndruma cestiunile urgente spre calea soluțiunii.

* *Care lectură este mai potrivită pentru copiii noștri?* *Amicul Tinerimei*, revistă scrisă anume pentru nobilizarea caracterului tinerilor. Este în anul al doilea al existenței și cuprinde o materie foarte variată, instrutivă și de petrecere și costă în abonament pe sfert de an numai 2 lei, anual lei 8. Nr. 1 al anului al II-lea apare la 1 Ianuarie 1904. Abonați deci copiii D-voastră la *Amicul Tinerimei*. Singura și întâia revistă pentru tinerime ce apare la Tîrgul-Jiului sub direcțiunea D-lui I. Moisil, directorul gimnasului din T.-Jiu cu concursul mai multor profesori și oameni de litere și știință. Este o chestie foarte importantă lectura ce trebuie să se dea copiilor. Părinții doresc ca copiii lor să devină oameni instruiți și cinștiți. Instrucțiunea singură nu e de ajuns pentru copii; trebuie tot odată să li se dea și o educație aleasă. Mulți părinți nu au în-totdeauna timpul necesar a se ocupa mai de aproape de copiii lor. Din această cauză mulți copii fiind fără supravegere apucă adese-ori drumuri rele. Dacă însă părinții argăsi mijloace de a preveni relele în care copiii ar putea să dea, mulți copii nu s'ar strica și n'ar aduce adese-ori rușine familiei lor. În toate țările civilizate s'a recunoscut de către toți oamenii de bine că lectura bună, aleasă și potrivită cu mintea tinerilor este mijlocul cel mai bun și mai sigur de a îndrepta tinerimea pe drumuri bune, spre ținte nobile. Un mare învățat, Herder a zis: „adese-ori o carte a format sau a stricat pe un om pentru întreaga lui viață“. Este deci datoria părinților, în prima linie, să desvolte copiilor încă de timpuriu gustul de citire și a le da în mâni cărți bune. Morala unui popor — a spus un filosof francez — atărnă de calitatea celor ce cetește. O astfel de lectură aleasă se găsește în „*Amicul Tinerimei*“.

* *Noua lege contra beției în Anglia*. Dela 1 Ianuarie anul 1903 în Londra a intrat în vigoare noua lege despre beție, după care beția se consideră călcarea de lege. Punctele principale a noiei legi sunt următoarele: Omul beat în loc public poate fi arestat și supus amenzii s'au închisorii nu mai mult de o lună; afară de aceasta, judecătorul poate cere ament s'au garanție a două persoane ca asigurare despre purtarea cuviincioasă în viitor. Neprezentarea unei astfel de garanții poate fi pedepsită cu 3 luni de arest. Acel care se găsește de 3 ori beat în loc public se lipsește în genere de dreptul de a întrebuița băuturi spirtuoase pe timp de 3 luni. Cărcimarul, s'au prietenul, care a tratat cu băutură pe cel „lipsit de drept“ în loc public se supune amenzii de 10 punți (aproape 300 cor.) sau închisorii cu muncă grea. Odată omul recunoscut ca bețiv ordinar, femeea s'au bărbatul pot să ceară viața separată. În acest cas femeea are dreptul să ceară dela bărbatul său bețiv o anumită întreținere, pe când bărbatul nu e ținut să deie femeii sale bețive nici o întreținere. Cluburile în care se vind beuturi tari sunt

supuse inspecției poliției. Dreptul de a vinde beuturi e restrîns în anumite margini, și, ceea-ce e mai important acel care se arată în public beat și cu un copil mai mic de 7 ani poate fi arestat și dus la judecata poliției unde poate fi pedepsit cu amendă s'au închisoare.

„Curierul Bisericesc“.

* **Soldați rusești la hotarele țerei.** După eum se telegrafează din Munkács, la hotarele Marmației sunt o mulțime de soldați ruși, cari au fugit de frică, ca să nu-i trimită în războiul cu Japonessii. Rutenii îi ocrotesc, însă gendarmeria a prins de veste de acești fugari și îi urmărește cu mare sirguință.

* **România Musicală**, revista de artă și literatură cea mai veche dintre toate publicațiunile periodice artistice, are deja XIV ani de existență neîntreruptă și de luptă aprigă pentru propășirea muzicii în țară. Director, Constantin M. Cordoneanu; redactor-șef Iuliu I. Roșca. Apare de două ori pe lună. Redacția și Administrația în București, str. Olteni Nr. 46. Abonamentul simplu pe an, 12 lei, ear cu premii în valoare de 20 lei, pe an 22 lei. Pentru preoții rurali și pentru învățători, lei 8 fără premii și 18 cu premii, pe an. Nr. 5 de la 1 (14) Martie 1904 a apărut cu următorul sumar bogat, instructiv și variat: Instrucțiuni asupra muzicii sacre, de Papa Pius X. — Cronica Teatrală. Reprezentanța de retragere a D-nei Teodorini. Teatrul Național, de Refa. — Cronica Musicală: Concerte Simfonice, de Emp; Concerte de Muzică de cameră, de Gyn și Aur. — Cum petrecem noi. — Sava Henția. — Corespondențe: Botoșani, de Botoșaneanul; Focșani, de Cîț; Pitești, de Hero. — Inceputurile unui nemu istor. — Știri scurte: Din străinătate; Din țară. — Bibliografie.

Avis.

Comuna bisericască gr. ort. rom. din Giula-maghiară intenționând a pune în turnul bisericii de aici un orologiu nou, ar voi ca orologiu cel vechiu să-l vindă cu un preț moderat.

Se avizează deci parochiile din diecesa noastră, că dacă în care-va ar obveni necesitate de a-și procura orologiu pentru turnul bisericii, respectiva parochie să se adreseze către oficiul parochial, ori către epitropia parochială de aici, de unde va primi informațiunile necesare în privința prețului orologiuului, eventual cei interesați se pot presenta la fața locului pentru a vedea în persoană orologiuul însă pe spesele lor proprii.

Giula-maghiară (B.-Gyula) 3/16 Martie 1904.

Ioan Besan

paroch conducător.

Ioan Nicoară

epitrop.

Concurse.

În lipsa de competenți, neputându-se îndeplini parochia vacantă de clasa primă, din parochia gr. ort. rom. din Cherechiu, protopopiatul Șiria (Világos), devenită vacantă prin decedarea regretatului preot Teodor Stan, se escrie concurs nou, cu termen de alegere pe 2/15 Aprilie, 1904.

Beneficiul încopciat cu această parochie este: a) sesiunea parochială, constătătoare din 40 jughere pământ arător, prețuit în 1600 cor.; b) despăgubirea pentru pășune: 96 cor.; c) usufructul unui intra-

vilan parochial cu cânepiște 50 cor.; d) 20 șinice de grâu, ca competența de bir, solvind ulterior, la finea anului, din fundațiunea de bucate à 10 cor. = 200 cor.; e) venitul stolar și anume: dela boteze (molitva moașei) câte 40 fileri, dela cununii 4 cor., dela înmormântări mici, până la 7 ani, 2 cor. dela înmormântări mari de rënd, la oameni cu pământ, dela 4—10 cor., la oameni fără pământ, 4 cor.; ear pentru înmormântări cu paradă, dela 10—16 cor. după împrejurări, deci cu acest venit, stolar, care aproscimativ face 200 cor., întreg beneficiul acestei parochii este: 2146 cor.

Din venitul acesta detragându-se toate dările, cari fac cam 256 cor., rezultă un venit curat de: 1890 coroane.

Doritorii de a ocupa aceasta parochie sunt avisați, ca petitele lor, instruite conform §-lui 15 litera a) din Regulament pentru parochii și adresate comitetului parochial din Cherechiu, să le susțearnă Reverendisimului D-n George Popovicu, protopop în Șiria până la 30 Aprilie st. v. 1904, esclusive, ear până, la expirarea termenului de concurs, cu observarea §-lui 18, din Regulamentul sus-ats, să se prezenteze în sf. biserică din Cherechiu, pentru a-și dovedi desteritatea în oratorie și rituale.

Din ședința extraordinară a comitetului parochial din Cherechiu, ținută la 22 Februarie, v. 1904.

Pentru comitetul parochial.

Gavriil Ardeleanu,

preș. com. par.

Ioan Nicoroiu,

not. com. par.

Cu știrea mea: George Popovicu, protopop al Șiriei.

—□—

3—3

În conformitate cu Înalta dispozițiune cnsistorială Nr 8199/1903, se escrie concurs pentru îndeplinirea în mod definitiv a postului de învățător dela cl. I. din comuna Căpălăș protopresbiteratul Lipovei cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia „Bis. și Școala.“

Emolumentele sunt: 1) Salar în bani: 600 cor. 2) Pentru conferință 20 cor.; 3) Pentru scripturistică 10 cor.; 4) Pentru lemne pentru învățători și încălzitului salei de învățământ 72 cor.; 5) Doauă jugere pământ fenaș „Vadu Lupului“ 6) Cortel liber cu 2 odăi și cuină, cu ocol și edif. necesar și grădină de 1/4 jug. pentru legume; 7) Dela înmormântări, unde va fi poftit, taxa de una coroană.

Alegându-se inv. este îndatorat se conducă și strana strângă în biserică, fără altă remunerațiune.

Recursele ajustate cu documentele legale prescrise și cu declarațiunea, că dreptul la cvincvenal după serviciul prestat eventual în altă comună, de când și-l compută, adresate Com. par. djn Căpălăș, au a se subșterne până la termenul sus indicat P. T. D-lui protopop Voicu Hamsea în Lipova (Lippa), ear recurenții sunt avisați a se presenta în sfta biserică din Căpălăș în vre-o Duminecă ori sərbătoare spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Din ședința comitetului parochial din Căpălăș, ținută la 30 Ianuarie 1904.

Alexandru Mocsonyi

preș. com. par.

Ioan Micu,

not. com. par.

În conștelegere cu mine: Voicu Hamsea, protopreshiter.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pentru edificarea unui nou edificiu la sfânta mănăstire Hodoș-Bodrog, preliminarat în sumă de 28,067 coroane O: filer se publică licitațiune minuendă, care se va ținea în **23 Martie** (5 Aprilie) 1904 la 11 ore înainte de ameză în canceleria sfintei mănăstiri, unde se pot vedea planul și preliminarul de spese și condițiunile de licitare până la ținerea licitațiunei în toate zilele în oarele oficiale.

Sfânta mănăstire Hodoș-Bodrog în 12/25 Martie 1904.

Administrația sfintei mănăstiri Hodoș-Bodrog.

—□— 1—3

Pe baza concludului Venerabilului Consistor gr. or. rom. din Arad de dto 20 Decembre 1903 Nr. 6706, prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru edificarea unei școale gr. or. rom. în comuna **Rișculița** (p. u. Kőröbánya) pe ziua de **4/18 Aprilie a. c.** (Duminea Tomei) în localitatea școalei din loc.

Prețul de esclamare este stabilit în suma de 2480 cor. Licitanții vor avea să depună înainte de începerea licitațiunei vadiul de 10%.

Comitetul parochial își rezervă dreptul, fără considerare la rezultatul licitațiunei, a da în întreprindere lucrarea de mai sus aceluia măestru licitant în care va avea mai multă garanță.

Planul și preliminarul de spese se pot vedea ori și când la oficiul parochial din loc.

Rișculița la 29/13 Martie 1904.

Ioan Micluția
paroch.

—□— 1—3

Pe baza concludului Venerabilului Consistor gr. or. rom. din Arad de dto 10/23 Iulie 1903 Nrul 3805/1903, prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru edificarea unei școale gr. or. rom. în comuna **Cerneteaz** (prot. Timișorii) pe ziua de **14/27 Martie a. c.** la 11 oare a. m. în localitatea școalei superioare de aici.

Prețul de esclamare e stabilit în sumă de 4768 cor. 53 fil. Licitanții vor avea să depună, înainte de începerea licitațiunei, vadiul de 10% în bani gata sau în hârtii de valoare acceptabile.

Comitetul parochial își rezervă dreptul, fără considerare la rezultatul licitațiunei, a da în întreprindere lucrarea de mai sus aceluia măestru licitant în care va avea mai multă garanță.

Planul și proiectul de spese se pot vedea în cancelaria oficiului parochial din loc.

Cerneteaz, la 23 Februarie 1904.

Nicolae Micluția,
paroch.

—□— 3—3

Premiat cu premiul I la București în 1894.

SCULPTOR ROMÂN.

Am onoare a aduce la cunoștința On. d-n: preoți și învățatori precum și întreg On. public român următoarele:

Ca sculptor de lemn sunt în poziție să servesc în orice vreme cu orice fel de lucru de sculptură și măsurit pentru sfintele noastre biserici creștinești etc. d. e.:

Iconostase (Temple) Strâni, Tronuri, Scaune, Chivote, Uși, Răpizi, Cadre, etc.,

În orice stil s'ar răzere, cu cale mai moderată prețuri. Construcș: Planuri după dorință. Pentru toate lucrurile mele iau garanță deplină că sunt de prima calitate atât ca lucru cât și ca artă.

Atrăgând atențiunea On. public asupra împregiurării, că chiar buna cuviință ar aduce cu sine că bisericile noastre românești prin măestri români să se înfrumșezeze:

Rog bunăvoința în special a Onor. oficii și comitete parochiale.

Cu tot respectul semnez.

IOSIM IULIU BOSIAC,
sculptor în Berliște, poșta Jám (Banat).

Medalie de aur pentru lucrări de artă.

Atelier propriu de ornamentație artistică.

Promovat cu distincție de școala de sculptură

Comunicația cu motorul:

Dela Arad		Arad — St.-Ana — Chișineu — Chitighaz					Spre Arad	
Mersul Motorului	Tren mixt			Stațiuni	Tren mixt		Mersul Motorului	
320	322	314			31	321	323	
dimin. 6 ¹⁰	d. am. 12 ³⁵	seara —	pleacă	Arad	—	dimin. 9 ¹⁵	d. am. 3 ³⁰	
+6 ³¹	+1 ⁵⁵	—	↑	Ötvenes	—	—	9 ²⁸ 3 ⁴²	
6 ³⁹	1 ⁰³	—	↑	Zimand	—	—	9 ³⁹ 3 ⁵²	
7 ³	1 ²⁴	6 ¹⁰	↑	St.-Ana	7 ⁰⁵	+9 ⁴⁹	4 ⁰²	
+7 ²¹	+1 ³³	+6 ¹⁹	↑	Fazekas-V.	+6 ⁵⁶	10 ⁰¹	4 ¹³	
7 ³⁶	1 ⁴⁹	6 ³⁶	↑	Simand	6 ⁴¹	10 ²⁰	4 ²⁹	
+7 ⁵⁰	+2 ⁰⁴	+6 ⁵³	↑	Nádab	+6 ²⁶	+10 ²⁷	+4 ³⁶	
8 ⁰⁴	2 ¹⁸	7 ¹²	↑	Kişin-Erd.	6 ³⁹	10 ⁴³	4 ⁵¹	
8 ¹⁵	2 ³¹	7 ²⁶	↑	Socodor	5 ⁵⁷	+10 ⁵⁹	+5 ⁰⁵	
8 ²⁶	2 ⁴²	7 ⁴⁰	↑	Siclău	5 ⁴⁶	11 ¹⁰	5 ¹⁶	
+8 ³⁵	+2 ⁵²	1 ⁵³	↑	Otlaca	5 ³⁶	11 ³¹	5 ²⁷	
8 ⁴⁵	3 ⁰²	8 ¹⁴	↑	Aletea	5 ²⁶	+11 ³⁹	+5 ⁴⁵	
8 ⁵⁶	3 ¹³	8 ²⁸	sosțește	Chitighaz	5 ¹³	12 ⁰⁰	6 ⁰⁶	
			↓			dimin. la am.	seara	